

सोलापूर जिल्ह्यात माडा तालुक्यातील अंजनगाव (खेलोबा) येथील रोहित इंगळे या युवा शेतकऱ्याचे एमए एमएड एमफिलपर्यंत उच्चशिक्षण झाले आहे. एका खासगी संस्थेत ते लेक्चरर आहेत. नोकरी सांभाळून घरची शेती पाहतात. शेतीत नवे प्रयोग करीत राहण्याची त्यांची धडपड असते.

शेतीतील प्रवास

वडील कालिदास, भाऊ अजिंक्य यांच्या मदतीने रोहित यांनी २००६ मध्ये शेतीत पूर्णवेळ लक्ष घालण्यास सुरवात केली. सुमारे ७० एकरांवर पसरलेली माळरान, मुरमाड जमिनीवरील शेती. चार विहिरी; पण एकालाही पाणी नाही. अखेर शेततळ्याचा पर्याय शोधला. प्रत्येकी चार कोटी लिटर क्षमतेची दोन शेततळी उभारली. मात्र अलीकडील वर्षात दुष्काळामुळे त्यात पुरेसे पाणी साठू शकले नाही. सगळीकडून कोंडी सुरू होती. चार-पाच वर्षे अशीच काढली. दरम्यान ३५ ते ४० एकर क्षेत्र बऱ्यापैकी बहिर्वाटीखाली आणले. काही पिके घेण्यास सुरवात केली; पण जमिनीच्या ढासळलेल्या प्रतीमुळे उत्पन्न फारसे मिळत नव्हते. द्राक्ष, डाळिंबाचे प्रयोग केले. मात्र फारसे यश मिळाले नाही. २२ एकर शेवगा, प्रत्येकी वार एकर टोमॅटो व दोडका, तीन एकर वांगी अशी पिके घेतली.

जनावरे संगोपनाकडे वाटचाल

शेतीत समाधानकारक हाती लागत नाही म्हटल्यावर दुग्ध व्यवसायाची वाट धरली. बंधता बंधता ५० गायी, १० म्हशी, १० देशी गायी अशी जनावरे गोठ्यात दाखल झाली. रोजचे दीडशे लिटर दुग्ध डेअरीला चालले. वेगळ्या वाटेवर काहीसे स्थिर होण्याचा मार्ग रोहित यांना सापडला.

उच्चशिक्षित तरुणाचा दर्जेदार गांडूळखतनिर्मिती व्यवसाय

सोलापूर जिल्ह्यातील अंजनगाव (खेलोबा) येथील रोहित इंगळे या उच्चशिक्षित युवा शेतकऱ्याने शेतकऱ्यांची सेंद्रिय खतांची आजची गरज ओळखली. त्याद्वारे प्रशिक्षण व शालीय दृष्टिकोन ठेवत गुणवत्तापूर्ण गांडूळखतनिर्मिती व विक्री व्यवसाय सुरू केला. आज नाशिक, सांगली, उस्मानाबाद आदी विविध भागांतून या खताला मागणी वाढली आहे. रोहित यांच्या संघर्षाची गाथा आज प्रगतीच्या मार्गावर येऊन पोचली आहे.

सुदर्शन सुतार

गांडूळखत प्रकल्पाला मिळाली दिशा

जनावरांच्या अधिक संख्येमुळे मोठ्या प्रमाणात शेण उपलब्ध होत होते. त्या अनुषंगाने मोहोळच्या कृषी विज्ञान केंद्राचे डॉ. दिनेश नांदे, डॉ. प्रवीण चव्हाण यांनी गांडूळखत प्रकल्पाची माहिती दिली. त्यांच्याच प्रयत्नातून गांडूळखत प्रकल्पाचे प्रशिक्षणही घेतले. बांधलेखन येथेही सेंद्रिय विषयातील प्रशिक्षण घेतले. जनावरे संगोपनाच्या नव्या वाटेवर सुरू झालेला हा संघर्ष फळाला आला. त्यात जम बसला.

▲ ४५ दिवसांची एक बॅच. वर्षात होतात सुमारे साठ बॅचेस. ▲ प्रतिबेड सव्वा टन गांडूळखतनिर्मिती

रोहित यांचा व्यवसाय दृष्टिक्षेपात

- १० गुंठ्यात गांडूळखतनिर्मिती प्रकल्प
- एकूण सुमारे ८५ बेडस (पालिथॉनचे)
- बेदाण्याचे २०० बाय ४० फूट आकाराचे जुने शेड होते. त्याचाच उपयोग गांडूळखत प्रकल्पासाठी करून घेतला. बेडसाठी दोन लाख रुपयांपर्यंत खर्च केला आहे. प्रकल्पात स्वतः, भाऊ यांच्यासह आठ जण काम करतात.

रोहित इंगळे

मार्केट

या गांडूळखताला नाशिक, सांगली आदी भागातील द्राक्ष बागायतदार, उस्मानाबाद भागातील पालिहाऊस शेतकरी व स्थानिक सोलापूर भागातून चांगली मागणी आहे. शेतकरी आगाऊ मागणी नोंदवतात. मिळण्याच्या प्रतीक्षेत असतात.

ग्राहकांच्या मागणीनुसार पॅकिंग

१० किलो	२५ किलो	४० किलो
१०० रु.	२०० रु.	३२० रु.

सर्वाधिक खरेदी, तेवढा दर कमी असे सूत्र ठेवले आहे. प्रतिटन ८ हजार रुपये दराने खत विक्री होते.

प्रयोगशाळा.

मुक्त संचार पद्धतीचा गोठा

गांडूळखताला चांगली डिमांड आहे. त्यामुळे त्याची निर्मिती हा शेतकऱ्यांसाठी चांगला उद्योग होऊ शकतो. स्वतःच्या शेतात हे खत वापरून त्याच्या विक्रीतून उत्पन्नाचा अतिरिक्त स्रोत निर्माण करू शकतो.

- रोहित इंगळे, ९४०४२८८२७९

शेतीकडेही लक्ष

पूरक व्यवसाय हिमालीने सांभाळताना रोहित यांचे शेतीकडे दुर्लक्ष झालेले नाही. सध्या चार एकरांवर थायलंड देशातील सोडलेस निम-थाय लिंबू लागवडीचा प्रयोग केला आहे. ओडीसी शेवगा आणि फुले २६५ बाणाचा ऊस आहे. त्यातही विविध प्रयोग सुरू आहेत.

हायड्रोपोनिक्स तंत्राने चारा उत्पादन

सुमारे ७० जनावरांसाठी हिरवा व कोरडा मिळून सुमारे एक टन चारा लागतो. सध्या वैरण करण्याद्वारे पाणी नाही, त्यामुळे चान्यासाठी उमाचा वापर केला जातो आहे. गेल्या वर्षभरात हायड्रोपोनिक्स तंत्राने दर नऊ दिवसाला पाच किंवा दोन चारा उत्पादन घेतले. त्याद्वारे २० गाईना चारा पुरवठा. सध्या मका मिळत नसल्याने हे उत्पादन थांबवले आहे.

दर्जा तपासणीसाठी स्वतःची प्रयोगशाळा

- शेतकरी - तुमच्या गांडूळखताचा दर्जा आम्हाला कसा कळणार?
- रोहित - हे पाहू. शेतात मी छोटी प्रयोगशाळा उभारली आहे. त्याद्वारे गांडूळखताचे पृथक्करण करता येते. मूत्र, स्फुरद, पालाशाचे प्रमाण, सूक्ष्मअजडत्वे, सामू, ईसी, महत्त्वाचे म्हणजे सेंद्रिय कर्ब या बाबी तपासता येतात.
- शेतकरी - अरे वा! कमालच आहे. गुणवत्तेवर शंका घ्यायला जाणाच ठेवली नाच तुम्ही! दहा टन खत द्या पॅक करून लगेच!

